

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

ÖZBENT VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 56395/08 ve 58241/08)

KARAR

STRAZBURG

9 Haziran 2015

İşbu karar Sözleşme'nin 44 §2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Özbent ve diğerleri / Türkiye davasında,*Başkan*

András Sajó,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

Egidijus Kūris,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Abel Campos'un katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) 19 Mayıs 2015 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın (No. 56395/08 ve 58241/08) temelinde, yirmi beş Türk vatandaşının –bk. ekteki liste- ve Eğitim-Sen Sendikası'nın ("başvuranlar") 13 Kasım 2008 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları iki başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuranlar, Ankara Barosuna bağlı Avukat N. Eldem tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ise ("Hükümet") kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuranlar, Sözleşme'nin bilhassa 10 ve 11. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

4. Başvuru, 31 Mart 2010 tarihinde Hükümete bildirilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. İsimleri ekteki listede yer alan başvuranlar bir sendika olup, Türk vatandaşlarıdır ve Çorum'da ikamet etmektedirler.

A. Gerçek kişi olan başvuranlar

6. 20 Kasım 2007 tarihli Valilik kararıyla (Bundan böyle metinde “valilik kararı” olarak anılacaktır.), basın açıklamalarının hangi koşullarda ve kamuya açık alanlarda yapılabileceği belirlenmiştir (bk. aşağıdaki “İlgili İç Hukuk Kuralları”).

7. Gerçek kişi olan başvuranların tamamı devlet memuru olup, Kesk’e (*Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu*) bağlı Eğitim-Sen Sendikası’nın (*Eğitim ve Bilim Emekçiler Sendikası*) Çorum şubesine üyedirler. Başvuranlar, 24 Mart 2008 tarihinde, Eğitim-Sen Sendikasının Çorum şubesi tarafından, Valilik binasının yüz metre kadar ilerisinde düzenlenen basın açıklamasına katılmışlardır. Söz konusu basın konferansı, yetkili makam olan Çorum valisine bildirilmemiştir. Başvuranların beyanlarına göre, basın açıklaması saat 16.00’da başlamış ve 16.15’te sona ermiştir.

8. Başvuranlar - Eğitim-Sen Sendikası haricinde-, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun 32. maddesine dayanılarak, 27 Mart, 2, 10, 11, 14, 15 ve 16 Nisan 2008 tarihlerinde, valilik kararına aykırı olarak söz konusu basın açıklamasına katılmaları nedeniyle, her biri 125 Türk lirası para cezasına çarptırılmışlardır.

9. Gerçek kişi olan başvuranlar, çarptırıldıkları para cezalarına Çorum Asliye Ceza Mahkemesi (Bundan böyle metinde “Asliye Ceza Mahkemesi”

olarak anılacaktır.) önünde itiraz etmişlerdir. İhtilaf konusu basın açıklamasına, üyesi oldukları Eğitim-Sen Sendikası tarafından düzenlendiği için katıldıklarını belirtmişlerdir. Başvuranlar, basın bildirisinin valilik binasının yüz metre kadar ilerisinde yapıldığını ve toplanma yeri ile valilik binası arasında kamuya açık bir park bulunduğunu ifade etmişlerdir. Basın açıklamasının yapıldığı yerin, valilik kararıyla yasaklanan yerler arasında bulunmadığını ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar, basın açıklamasının emre aykırı bir davranışta bulunularak yapılmadığını değerlendirmektedirler.

10. Asliye Ceza Mahkemesi 30 Mayıs 2008 tarihli kararla, başvuranlar hakkında verilen para cezalarını onamıştır. Valilik kararının yasallığının ve söz konusu kararın Kesk'e tebliğ edildiğinin tespit edilmesinin akabinde, Asliye Ceza Mahkemesi, başvuranların, bu kararla öngörülen yerlerin dışında düzenlenen bir basın konferansına katıldıkları sonucuna varmıştır. Asliye Ceza Mahkemesi, verilen para cezalarının yasal dayanağı olduğu sonucuna varmıştır.

11. 200 Türk lirası altındaki para cezalarına itiraz edilemeyeceğinin belirtildiği 5326 sayılı Kanunun 28. maddesinin 9. fıkrası uyarınca, Asliye Ceza Mahkemesi davayı ilk ve son derecede kesin karara bağlamıştır.

12. Başvuranlar, çarptırıldıkları para cezalarını belirtmeyen tarihlerde ödemişlerdir.

B. Sendika

13. Eğitim-Sen Sendikası, belirtilmeyen bir tarihte, valilik kararının basın açıklaması yapma hakkını kısıtladığı ve bu hakka müdahale teşkil ettiği iddiasıyla söz konusu kararın iptali için Çorum İdare Mahkemesi (Bundan böyle metinde "İdare Mahkemesi" olarak anılacaktır.) önünde dava açmıştır.

14. İdare Mahkemesi 13 Kasım 2008 tarihli kararla, ihtilaf konusu kararın hukuka uygun olduğu gerekçesiyle, sendikanın kararın iptali

istemiyle açtığı davayı reddetmiştir. İdare Mahkemesi, basın açıklamasının, ifade özgürlüğü hakkından kaynaklandığını; ancak bunun ulusal güvenliğe, kamu güvenliğinin korunmasına ve kamu düzenine aykırılık teşkil etmeden yapılması gerektiği kanaatine varmıştır.

15. Sendika, söz konusu karara karşı Danıştay önünde temyiz başvurusunda bulunmuştur.

16. Danıştay 4 Ekim 2010 tarihli kararla, İdare Mahkemesi'nin kararını onamıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK KRALLARI

17. 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun somut olayla ilgili hükümleri ile İçişleri Bakanlığı'nın 2004/100 sayılı genelgesi, *Yılmaz Yıldız ve diğerleri/Türkiye* kararının (No. 4524/06, 14 Ekim 2014) 18-19 ve 20. paragraflarında yer almaktadır.

A. Anayasa

18. Anayasa'nın 25. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.”

19. Anayasa'nın 26. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

(...)

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.”

B. 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu (“2911 sayılı Kanun”)

20. 2911 sayılı Kanunun 3. maddesinde, herkesin, önceden izin almaksızın, bu Kanun hükümlerine göre silahsız ve barışçıl olarak toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleyebileceği bildirilmektedir.

21. İşbu Kanunun 6. maddesinde, katılımcılar tarafından izlenecek yol ve yönleri düzenleme hususunda vali ve kaymakamların yetkili olduğu bildirilmektedir.

22. 2911 sayılı Kanunun 10. maddesinde, gösterinin yapılmasından en az kırk sekiz saat önce vali veya kaymakamlığa haber verilmesi gerektiği bildirilmektedir. Söz konusu bildirimde, bilhassa, gösterinin amacı, yapılacağı yer ve günün yanı sıra başlayış ve bitiş saatleri belirtilir.

23. 2911 sayılı Kanunun 22. maddesinde genel yollarda, otoyollarda, kamuya açık parklarda, mabetlerde, kamu hizmeti görülen bina ve tesislerde ve bunların eklentilerinin yanı sıra Türkiye Büyük Millet Meclisine bir kilometre uzaklıktaki alan içinde gösteri yürüyüşleri yapılamayacağı belirtilmektedir. Göstericilerin, halkın ve ulaşım araçlarının gelip geçmesini sağlamak üzere valilik veya kaymakamlıklarca alınan tedbirlere uymaları zorunludur.

C. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu (“5326 sayılı Kanun”)

24. 5326 sayılı Kanunun 32. maddesinin 1. fıkrasında, emre aykırı hareket eden kişiye 125 Türk lirası idarî para cezası verilebileceği belirtilmektedir.

25. 5326 sayılı Kanunun 29. maddesinin 9. fıkrasında, 200 Türk lirası altındaki para cezalarına itiraz edilemeyeceği bildirilmektedir.

D. Çorum Valiliğinin 20 Kasım 2007 tarihli kararı

26. İhtilaf konusu valilik kararında, basın açıklamalarının Çorum ilinde yapılabileceği koşullar ve kamuya açık yerler yer almaktadır. Kararın 2. maddesinde, ilde basın açıklamalarının yapılabileceği kamuya açık yerler sıralanmaktadır. Kararın 3. maddesinde ise basın açıklamalarının taşıtların seyrini aksatmayacak, çevreye zarar vermeyecek, günlük yaşamı zorlaştırmayacak şekilde ve şiddete başvurulmadan yapılması öngörülmektedir. Basın açıklamasının konusu suç teşkil etmemelidir; bunun yanı sıra konusuyla ilgili pankartlar asılabilir ve sloganlar atılabilir. Kararın 5. maddesi uyarınca, basın açıklaması gerçek kişi tarafından yapıldığında, katılımcı sayısı, yönetim ve denetim organlarının toplam üye sayısının (asil ve yedek üyeler) beş katını aşamaz. Yine aynı maddeye göre, basın açıklaması bir dernek tarafından yapıldığında, katılımcı sayısı Dernekler Kanununda yönetim ve denetim organlarında öngörülen toplam üye sayısını (asil ve yedek üyeler) aşamaz.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME**I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ HAKKINDA**

27. Mahkeme, başvurulardaki olay ve olgular ile esasa ilişkin sorunların benzerliğini dikkate alarak, İçtüzüğün 42. maddesinin 1. fıkrası uyarınca başvuruları birleştirmeye ve tek ve aynı kararda birlikte incelemeye karar vermektedir.

II. SÖZLEŞME’NİN 6, 10 VE 11. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

28. Başvuranlar, ifade ve gösteri yapma özgürlüğü haklarının ihlal edildiğinden şikâyet etmektedirler. Başvuranlar ayrıca, Asliye Ceza

Mahkemesini basın açıklamasının valilik kararıyla izin verilen kamuya açık bir yerde yapıldığı halde lehte delil unsurlarının tamamını göz önünde bulundurmamakla suçlamaktadır. Sözleşme'nin 6, 10 ve 11. maddelerini ileri sürmektedirler.

29. Mahkeme, gerçek kişi olan başvuranların her birinin, söz konusu basın açıklamasının valilik kararıyla yasaklandığı iddia edilen bir yerde okunması sonrasında para cezasına çarptırıldıklarını tespit etmektedir (yukarıdaki 10. paragraf). Dolayısıyla, Mahkeme, başvuranların şikâyetinin, Sözleşme'nin yalnızca 11. maddesi açısından incelenmesinin uygun olduğu kanaatindedir. Sözleşme'nin 11. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“1. Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir.

2. Bu hakların kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarınca yukarıda anılan haklarını kullanılmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir.”

30. Hükümet, başvuranların iddiasına karşı çıkmaktadır.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

31. Hükümet, altı ay süre kuralına riayet edilmemesi bağlamında kabul edilemezlik itirazında bulunmaktadır. Yetkili ulusal mahkeme kararlarının gerçek kişi olan başvuranlara 2008 yılının Haziran ve Temmuz aylarında tebliğ edildiğini belirtmektedir. Hükümet, başvuru dilekçelerinin ve yetki belgelerinin başvuranların avukatı tarafından 20 Mart 2009 tarihinde imzalandığını ve söz konusu evrakların Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından 6 Nisan 2009 tarihinde alındığını; ancak Mahkeme'nin başvuruların yapıldığı tarihi 13 Kasım 2008 olarak kaydettiğini

belirtmektedir. Hükümet, kendisine gönderilen dosyada, 13 Kasım 2008 tarihini destekleyebilecek herhangi bir belge bulunmadığını belirtmektedir.

32. Başvuranlar, Hükümet'in itirazına karşı çıkmaktadırlar.

33. Mahkeme, başvuranların başvuru formunu, mahkemeye başvuru tarihi olarak kabul edilen 13 Kasım 2008 tarihinde faksla gönderdiklerini tespit etmektedir. 20 Mart 2009 tarihinin ise, Yazı İşleri Müdürlüğünün, Mahkeme'nin olayların meydana geldiği dönemdeki uygulamalarına uygun olarak doldurulan yetki belgeleriyle birlikte başvuru dilekçelerini aldığı tarih olduğunun altını çizmektedir. Dolayısıyla, başvuranlar, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasına uygun olarak, altı aylık süre içinde başvuruda bulunmuşlardır. Bu nedenle, Hükümet'in ilk itirazı kabul edilemez olarak değerlendirilmektedir.

34. İşbu başvurunun Sözleşmenin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka hiçbir kabul edilemezlik engeline takılmadığını tespit eden Mahkeme kabul edilebilirliğine karar vermektedir.

B. Esas hakkında

1. Tarafların iddiaları

35. Başvuranlar iddialarını yinelemektedirler. İhtilaf konusu valilik kararının, Sözleşme'nin 10 ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürmektedirler. Başvuranlar, para cezasına mahkûm edilmelerinin, sendika üyesi ya da sendika olarak haklarını kullanmaları hususunda caydırıcı nitelikte bir ceza olduğunu değerlendirmektedirler. Başvuranlar, söz konusu kararlarla öngörülen sınırlamaların, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrası ile 11. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen sınırlamalara uygun olmadığını iddia etmektedirler.

Başvuranlar, ihtilaf konusu valilik kararının, Eğitim-Sen Sendikası üyelerinin sorunları ve talepleriyle ilgili olarak kamuyu bilgilendirme

özgürlüğü haklarına müdahale teşkil ettiğini ileri sürmektedirler. Başvuranlar, uygulamada, basın konferansı yapmak ile para cezası ödemek arasında bir seçim yapmaları gerektiğini ileri sürmektedirler. Başvuranlar, valilik kararının sendikal haklarını kullanma özgürlüğü haklarını ihlal ettiğini değerlendirmektedirler.

36. Hükümet, Çorum Valiliğinin, Valilik genelgesi, 5442 sayılı Kanunun 9. maddesinin c) fıkrası ile 2911 sayılı Kanunun 22. maddesi uyarınca, 20 Kasım 2007 tarihli kararında basın açıklaması yapılabilecek yerleri belirlediğini açıklamaktadır. Hükümet, 5442 sayılı Kanunun 9. maddesinin c) fıkrası uyarınca, valilik kararının 6 Aralık 2007 tarihinde yerel bir gazetede yayımlandığını da eklemektedir. Hükümet, başvuran Halil Özbent'in talebi üzerine, valilik kararının bir örneğinin 30 Ocak 2008 tarihinde Kesk sendikası Çorum Şubesine gönderildiğini belirtmektedir.

37. Hükümet, gerçek kişi olan başvuranların, çalışma koşulları ile ilgili olarak, 24 Mart 2008 tarihinde, 15.45 ila 16.05 saatleri arasında *Eğitim-Sen* sendikası Çorum şubesi tarafından valilik binasının bahçesi önünde düzenlenen basın açıklamasına katıldıklarını belirtmektedir. Hükümet, bu başvuranların her birinin, 5326 sayılı Kanunun 32. maddesi uyarınca, ihtilaf konusu valilik kararıyla yasaklanan bir yerde yapılan basın açıklamasına katılmaları nedeniyle 125 Türk lirası idarî para cezasına çarptırıldıklarını eklemektedir. Hükümet, idari cezanın, kamu düzenindeki her türlü engelin yanı sıra kişilerin ve taşıtların geliş-gidişinde yaşanabilecek her türlü karışıklığı önleme amacı taşıdığını ifade etmektedir. Bununla beraber, basın açıklamasının kamu makamlarının müdahalesi olmadan gerçekleştiğini belirtmektedir. Hükümet, Valilik kararının hükümlerine atıfta bulunarak, söz konusu kararın, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve başkalarının haklarının korunması amacı taşıdığını ifade etmektedir. Hükümet, başvuranların ifade özgürlüğünün ya da barışçıl toplantı ve/veya dernek kurma özgürlüğünün ihlal edilmediği görüşündedir.

2. Mahkeme'nin değerlendirmesi

38. Mahkeme, öncelikle, gerçek kişi olan başvuranların ve Eğitim-Sen Sendikasının, Sözleşme'nin 11. maddesi anlamında gösteri yapma özgürlüğü haklarının ihlal edildiğinden şikâyet etmektedirler (yukarıdaki 29. paragraf). Mahkeme bu bağlamda, gerçek kişi olan başvuranların her birinin söz konusu basın açıklaması okunduktan sonra para cezasına çarptırıldıklarını hatırlatmaktadır. Mahkeme bu bağlamda, ilke olarak, söz konusu gösterinin düzenlenmesinin çıkış noktasında olan Eğitim-Sen sendikasının da Sözleşme'nin 11. maddesi anlamında gösteri yapma özgürlüğü hakkına müdahalede bulunulduğundan şikâyetçi olabileceğini kaydetmektedir. Bu nedenle, Mahkeme öncelikle ihtilaf konusu gösterinin bilfiil yapıldığını tespit etmektedir. Mahkeme ayrıca, gerçek kişi olan başvuranların aksine, yetkili ulusal makamların, söz konusu gösterinin düzenlenmesi nedeniyle Eğitim-Sen sendikasını para cezasına çarptırmadıklarını tespit etmektedir.

Dolayısıyla Mahkeme, Eğitim-Sen sendikasının Sözleşme'nin 11. maddesi anlamında gösteri yapma özgürlüğü hakkına müdahalede bulunulmadığı sonucuna varmaktadır (bk. *a contrario*, *Enerji Yapı-Yol Sen/Türkiye*, No. 68959/01, § 24, 21 Nisan 2009). İşbu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ile 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

39. Mahkeme daha sonra, tarafların, gerçek kişi olan başvuranların toplantı özgürlüğü haklarını kullanmalarına bir müdahalede bulunulduğuna itiraz etmediklerini tespit etmektedir. Mahkeme, söz konusu müdahalenin 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 32. maddesine dayalı olduğunu kaydetmektedir. Mahkeme, Sözleşme'nin 11. maddesinin 2. fıkrası anlamında kanunun öngörülebilirliğine ilişkin ciddi şüpheler bulunduğu kanısındadır (bk. aynı anlamda, *Yılmaz Yıldız ve diğerleri/Türkiye*, No. 4524/06, § 39, 14 Ekim 2014). Bununla birlikte, müdahalenin

gerekliliğiyle ilgili olarak vardığı sonucu göz önünde bulundurarak (aşağıdaki 51. paragraf), Mahkeme, bu sorunu daha kapsamlı bir şekilde incelemesine gerek olmadığı kanaatindedir. Öte yandan, söz konusu müdahale Sözleşme'nin 11. maddesinin 2. fıkrasıyla öngörülen meşru amaçlardan en azından birini, yani kamu güvenliğinin korunmasını, amaçlamalıdır.

a) İlgili genel ilkeler

40. İhtilaf konusu müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığının tespit edilmesi sorunuyla ilgili olarak, Mahkeme, öncelikle yukarıda anılan 11. maddeye ilişkin içtihadından doğan temel ilkelere atıfta bulunmaktadır (*Plattform "Ärztefürdas Leben"/Avusturya*, 21 Haziran 1988, § 32, A serisi no. 139, *Piermont/Fransa*, 27 Nisan 1995, §§ 76-77, A serisi no. 314, *Djavit An/Türkiye*, No. 20652/92, §§ 56-57, AİHM 2003-III, *Stankov ve Ilinden Birleşik Makedonyahılar Örgütü/Bulgaristan*, No. 29221/95 ve 29225/95, §§ 77-78, AİHM 2001-IX, *Güneri ve diğerleri/Türkiye*, No. 42853/98, 43609/98 ve 44291/98, § 76, 12 Temmuz 2005, *Makhmoudov/Rusya*, No. 35082/04, §§ 63-65, 26 Temmuz 2007, *Schwabe ve M.G./Almanya*, No. 8080/08 ve 8577/08, §§ 110-113, AİHM 2011 (özetler), *ÖzalpUlusoy/Türkiye*, No. 9049/06, § 72, 4 Haziran 2013 ve *Taranenko/Rusya*, No. 19554/05, § 66, 15 Mayıs 2014).

41. Mahkeme, Devletlerin yalnızca barışçıl olarak toplanma hakkını korumakla değil aynı zamanda bu hakka dolaylı olarak usulsüz sınırlamalar getirilmesinden kaçınmakla da yükümlü olduklarını hatırlatmaktadır. Mahkeme, öte yandan Sözleşme'nin 11. maddesinin esasen bireyi, güvence altına alınan haklarını kullanırken kamu güçlerinin keyfi müdahalelerine karşı korumayı hedeflemesi halinde, bu hakların etkin şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla pozitif yükümlülükler de doğurabileceğini yeniden belirtmektedir (yukarıda anılan *Djavit An* kararı, § 57).

42. Mahkeme ayrıca, bu ilkelerin aynı zamanda kamuya açık alanlarda düzenlenen gösteri ve yürüyüşler için de uygulanabilir olduğunu yinelemektedir (*ibidem*, § 56). Ancak Yüksek Sözleşmeci Taraf için toplantı yapılmasının ön izne tabi olması ile kamu düzeni ve ulusal güvenlik gibi gerekçelerle dernek faaliyetlerinin düzenlenmesine ilişkin hususlar, Sözleşme'nin 11. maddesinin ruhuna aykırı değildir (*Karatepe ve diğerleri/Türkiye*, No. 33112/04, 36110/04, 40190/04, 41469/04 ve 41471/04, § 46, 7 Nisan 2009 ve *Çelik/Türkiye (no. 3)*, No. 36487/07, § 90, 15 Kasım 2012).

43. Mahkeme, kamuya açık yerde yapılan her türlü gösterinin günlük hayatın akışında belli bir karışıklığa sebep olabileceğini ve hasmane tepkilere yol açabileceğini kabul etmekle birlikte, bu durumun tek başına, toplantı özgürlüğüne müdahaleyi haklı gösteremeyeceği kanısındadır (*Bukta ve diğerleri/Macaristan*, No. 25691/04, § 37, AİHM 2007-III, *Achouguian/Ermenistan*, No. 33268/03, § 90, 17 Temmuz 2008, *Berladir ve diğerleri/Rusya*, No. 34202/06, §§ 38-43, 10 Temmuz 2012 ve *Disk ve Kesk/Türkiye*, No. 38676/08, § 29, 27 Kasım 2012).

b) Yukarıda anılan ilkelerin somut olaya uygulanması

44. Mahkeme, mevcut davalarda, Eğitim-Sen sendikasının Çorum Şubesi tarafından düzenlenen gösterinin, ulusal hukukta öngörüldüğü üzere, yetkili makam olan Çorum Valiliğine bildirilmediğini kaydetmektedir. Bu nedenle, başvurular gösteri yapmak için önceden izin alınmaması nedeniyle değil Çorum Valiliğinin 20 Kasım 2007 tarihli kararıyla belirlenen bir yerde gösteri yapılmaması nedeniyle para cezasına çarptırılmışlardır. Mahkeme, her ne olursa olsun, spontane bir şekilde gösteri düzenleme hakkının ancak özel koşullarda bildirim yükümlülüğüne uymadan kullanılabileceğinin altını çizmektedir. Bu konuyla ilgili olarak, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda, bir gösterinin ancak silahsız ve barışçıl bir toplantı ve gösteri olması şartıyla önceden izin

alınmadan düzenlenebileceği belirtilmektedir. (yukarıdaki 20. paragraf). Mahkeme bu bağlamda, göstericiler tarafından şiddet kullanılmaması halinde, Sözleşme'nin 11. maddesiyle güvence altına alınan toplantı özgürlüğünün muhtevassından yoksun bırakılmaması amacıyla, kamu yetkililerinin barışçıl olarak toplanmalara belli ölçüde hoşgörü göstermelerinin önem arz ettiğini hatırlatmaktadır.

45. Dosyaya konulan belgelerden, gösteri günü, gerçek kişi olan başvuranların oluşturduğu grubun, halkın ve kamu yetkililerinin, somut olayda Çorum valisinin, dikkatini devlet memurlarının çalışma koşullarına çekmek amacıyla Valilik binasının yüz metre kadar ilerisinde toplandıkları anlaşılmaktadır. Mahkeme, gösterinin barışçıl bir şekilde gerçekleştiğini ve başvuranların birkaç dakika süren basın bildirisini okuyabildiklerini tespit etmektedir. Dosyada yer alan belgelerden ve tarafların görüşlerinden, söz konusu bildirinin okunması akabinde gösterici grubun kamu düzenini tehdit etmeden ya da zarar vermeden ve şiddet eylemlerinde bulunmadan sakince dağıldığı da anlaşılmaktadır. Mahkeme, kamu güvenliğinin korunması ve kamu düzeninin sağlanması için polis ya da idari yetkiler tarafından gerekli tedbirlerin alınmasını ya da herhangi bir müdahalede bulunmalarını gerektirecek taşkınlıklar da yaşanmadığını gözlemlemektedir.

46. Bununla birlikte Mahkeme, başvuranların, barışçıl olarak toplanma özgürlüğü haklarını basın bildiri okuma vesilesiyle kullanabildiklerini ve yetkili ulusal makamların, bu tür bir toplanma durumuna karşı benimsenmesi gereken hoşgörüyü gösterdiklerini değerlendirmektedir. (*Balçık ve diğerleri/Türkiye*, No. 25/02, § 51, 29 Kasım 2007 ve *Éva Molnár/Macaristan*, No. 10346/05, § 43, 7 Ekim 2008). Mahkeme, kamuya açık bir yerde, somut olayda olduğu gibi barışçıl bir şekilde gerçekleşen bütün gösterilerin, bilhassa günlük hayatın seyrinde belli bir karışıklığa sebep olabileceğinin altını çizmenin yararlı olacağı kanısındadır. Mahkeme bununla birlikte, bu durumun tek başına toplantı özgürlüğüne müdahaleyi

haklı gösteremeyeceği kanısındadır (yukarıda anılan *Berladir ve diğerleri* kararı, §§ 38-43 ve yukarıda anılan *Çelik* kararı, § 92).

47. Mahkeme ayrıca, ulusal mahkemelerin başvuruları -Eğitim-Sen sendikası hariç olmak üzere- ihtilaf konusu valilik kararının ihlal edildiğini kanaatine vararak, söz konusu basın açıklamasına katılmaları nedeniyle para cezasına mahkûm ettiklerini tespit etmektedir (yukarıdaki 8 ve 10. paragraflar). Oysa başvuruların gösteri yapma özgürlüğü haklarını incelemekle görevli olan yetkili ulusal mahkemeler, var olan farklı menfaatler, yani başvuruların –barışçıl- gösteri yapma hakkını kullanmaları ve kamu düzeninin korunması arasında mukayesede bulunmamışlardır. Ulusal mahkemelerin başvuruların gösteri yapma haklarına müdahalenin orantılılığı ile ilgili olarak karar vermesi ilgili tarafların menfaatine olmuştur. Bu nedenle ulusal mahkemeler, ne söz konusu gösterinin barışçıl niteliğini ne de meydana geliş şeklini incelemeden gerçek kişi olan başvuruları para cezasıyla cezalandırmışlardır. Bununla birlikte, Mahkeme, ihtilaf konusu müdahalenin izlendiği iddia edilen meşru amaçla orantılı olup olmadığına karar vermesine imkân verecek herhangi bir ilgili ve yeterli gerekçe tespit etmemektedir.

48. Mahkeme bu bağlamda, gerçek kişi olan başvuruların her birinin, basın açıklaması okunan bir gösteriye katılmaları nedeniyle para cezasına çarptırıldıklarını tespit etmektedir. Mahkeme'nin nazarında, böyle bir ceza, sendika üyelerinin ya da bir sendikanın, cezaya çarptırılma korkusuyla, Sözleşme'nin 11. maddesiyle güvence altına alınan gösteri yapma hakkını kullanmaları hususunda cesaretlerini kırarak nitelikte olması nedeniyle orantısızdır.

49. Bu nedenle Mahkeme, kural olarak, barışçıl bir gösterinin, cezai yaptırım tehdidi altına sokulmaması gerektiğinin altını çizmektedir (*Akgöl ve Göl/Türkiye*, No. 28495/06 ve 28516/06, § 43, 17 Mayıs 2011 ve yukarıda anılan *Çelik* kararı, § 93). Mahkeme, barışçıl bir toplantı düzenleme özgürlüğünün veya böyle bir toplantıya katılmanın büyük önem

taşıdığı ve bir sendikanın yöneticileri ya da üyelerinin bu vesileyle kınama gerektirecek bir davranış sergilemedikleri sürece bu türden bir toplantının herhangi bir sınırlamaya maruz bırakılamayacağı kanaatindedir (*Ezelin/Fransa*, 26 Nisan 1991, § 53, A serisi no. 202, *Urcan ve diğerleri/Türkiye*, No. 23018/04, 23034/04, 23042/04, 23071/04, 23073/04, 23081/04, 23086/04, 23091/04, 23094/04, 23444/04 ve 23676/04, § 34, 17 Temmuz 2008 ve *Gün ve diğerleri/Türkiye*, No. 8029/07, § 83, 18 Haziran 2013 ve burada atıf yapılan kararlar).

50. Dolayısıyla bu değerlendirmeler ışığında, Mahkeme 5326 sayılı Kanun'un 32. maddesinde yer verilen müdahalenin, Sözleşme'nin 11. maddesi anlamında "demokratik bir toplumda gerekli" olmadığı sonucuna varmıştır. Esasen Mahkeme, kamu güvenliğinin savunulmasını gerektiren genel kamu yararıyla, başvuruların gösteri yapma hakkı arasında adil bir denge sağlanmadığı kanısındadır. Başvuruların para cezasına çarptırılmaları, makul bir şekilde "zorunlu bir sosyal ihtiyaca" cevap veren bir sonuç olarak değerlendirilemez.

51. Sonuç olarak Sözleşme'nin 11. maddesi ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

52. Gerçek kişi olan başvurular, Sözleşme'nin 10 ve 11. maddeleri bağlamındaki şikâyetlerini dile getirebilecekleri iç hukuk yolu bulunmamasından şikâyet etmekte ve bu bağlamda Sözleşme'nin 13. maddesini ileri sürmektedirler. İşbu maddenin somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

"(...) Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir."

53. Hükümet, yetkili ulusal mahkemelerin, ihtilaf konusu valilik kararının yasal olduğunu ve aynı zamanda başvuruların, söz konusu kararda öngörülen yerler dışında basın açıklaması yaptıklarını tespit ettiklerini belirtmektedir. Hükümet, ulusal mahkemeler tarafından ileri sürülen gerekçeleri yeniden ele alarak, ihtilaf konusu kararın hukuka uygun olarak verildiği yönündeki iddiasını tekrar etmektedir.

54. Başvuranlar iddialarını tekrar etmektedirler.

55. Mahkeme, başvuruların, çarptırıldıkları para cezalarına Asliye Ceza Mahkemesi'nde itiraz ettiklerini saptamaktadır. Asliye Ceza Mahkemesi, ilk ve son derecede bu para cezalarını onamıştır. Dolayısıyla başvurular ulusal hukukta etkin bir hukuk yolunun yanı sıra şikâyetleriyle ilgili karar verecek yetkili bir mahkemeye sahiplerdi.

56. İşbu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ile 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

57. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

58. Başvuranlar maddi zarar bağlamında, her birinin para cezası olarak ödemek zorunda kaldığı 125 Türk lirasının kendilerine geri ödenmesini talep etmektedirler. Manevi zarar bağlamında ise, başvuruların her biri 5.000 avro talep etmektedir.

59. Hükümet, bu meblağlara karşı çıkmaktadır.

60. Mahkeme, Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlali ile başvuruların ödemek zorunda kaldıkları para cezasıyla bağlantılı olarak maruz kalındığı

iddia edilen maddi zarar arasında nedensellik bağı bulunduğu kanısındadır. Dolayısıyla, Mahkeme başvuranların her birine maddi tazminat olarak 65 avro ödenmesine karar vermektedir. Mahkeme aynı zamanda, başvuranların her birine, manevi tazminat için 1.500 avro ödenmesinin uygun olacağını değerlendirmektedir (*Yılmaz Yıldız ve diğerleri/Türkiye*, No. 4524/06, § 54, 14 Ekim 2014).

B. Masraf ve Giderler

61. Başvuranlar aynı zamanda, Mahkeme önündeki masraf ve giderleri için toplam 2.050 avro talep etmektedirler. Bu bağlamda, Türkiye Barolar Birliği Ücret Tarifesine atıfta bulunarak, sekreterlik masraflarına ilişkin farklı faturaların örneklerini ibraz etmektedirler.

62. Hükümet, başvuranların iddialarını desteklemedikleri gerekçesiyle bu meblağlara karşı çıkmaktadır.

63. Mahkeme'nin içtihadına göre, bir başvurana, masraf ve giderlerin doğruluğunu, gerekliliğini ve ödenen miktarların makul olduğunu ispatlamak kaydıyla bu masraflar iade edilebilmektedir. Somut olayda, Mahkeme, elinde bulunan belgeleri ve içtihadını göz önünde bulundurarak, önündeki yargılama için başvuranlara müştereken 850 avro ödenmesinin makul olduğu kanaatindedir.

C. Gecikme Faizi

64. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygulanmasının uygun olduğuna karar vermektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların birleştirilmesine;
2. Başvurunun, gerçek kişi olan başvuranlarla ilgili olarak, Sözleşme'nin 11. maddesine ilişkin şikâyet bakımından kabul edilebilir; geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;
3. Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine;
4.
 - a) Davalı Devletin, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere, Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde aşağıdaki miktarları ödemekle yükümlü olduğuna;
 - i) Maddi tazminat olarak, ödenmesi gereken tüm vergiler hariç olmak üzere, başvuranların her birine 65 avro (altmışbeş avro);
 - ii) Manevi tazminat olarak, ödenmesi gereken tüm vergiler hariç olmak üzere, başvuranların her birine 1.500 avro (binbeşyüz avro);
 - iii) Masraf ve giderler olarak, başvuranlarca ödenmesi gereken tüm vergiler hariç olmak üzere, başvuranlara müştereken 850 avro (sekizyüzelli avro);
 - b) Yukarıda anılan sürenin bitiminden itibaren ve ödeme tarihine kadar, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere bu süre boyunca uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek basit faiz oranının uygulanmasının uygun olduğuna;
5. Adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine *karar vermiştir*.

Fransızca olarak yazılan işbu karar Mahkeme İçtüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları gereğince 9 Haziran 2015 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Abel Campos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

András Sajó
Başkan

EK**Başvuranların Listesi****1. Başvuru No. 56395/08**

	Soyadı	Adı
1.	ÖZBENT	Halil
2.	BOYRAZ MERİÇ	Bahar
3.	BEYOĞLU	Emine
4.	ŞEN	Atilla
5.	YILMAZ	Milan
6.	BAŞ	Erhan
7.	ERDOĞAN	Saim
8.	ALICI	İsmail
9.	GENÇ	Mehmet
10.	AĞIRMAN	Muharrem
11.	AYGÜN	Hıdır
12.	MISDILLIOĞLU	Ali
13.	GÜLCİHAN	Cemal
14.	KOLBÜKEN	Soner
15.	ŞENOĞLU	Hüseyin
16.	GÜLEZ	Evrin
17.	ÖZTÜRK	Mehmet
18.	ŞAHİN	Çetin
19.	ARÇOK	Talip
20.	DİKEN	Canan
21.	UYSAL	Nursel
22.	BEKTAŞ	Cuma
23.	BAŞ	Garip
24.	TİLKİ	Karip
25.	EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI	Eğitim-Sen Sendikası

2. Başvuru No.58241/08

	Soyadı	Adı
1.	AKKAYA	Satılmış